יכול למימר "גירשתיה ונתתי לה כתובתה", הא מדקתני סיפא רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול בדאיכא עדי גירושין עסקינן, דאי ליכא 'עדי גירושין' במאי גביא? אלא כולה רשב"ג היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הרי אלו לא יפרעו, בד"א כשאין שם עדי גירושין, אבל יש שם עדי גירושין גביא תוספת, ועיקר: אי מפקא גיטא גביא, ואי לא מפקא גיטא לא גביא, "ומן הסכנה ואילך אע"ג דלא מפקא גיטא גביא שרשב"ג אומר מסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט, ובעל חוב שלא בפרוזבול. אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב: לדידך דאמרת "גט גובה עיקר" אלמנה מן הנשואין במאי גביא? 'בעדי מיתה' ליחוש דלמא גירשה ומפקא לגיטא וגביא ביה? ביושבת תחת בעלה, ודלמא סמוך למיתה גירשה? איהו הוא דאפסיד אנפשיה. אלמנה מן האירוסין במאי גביא - בעדי מיתה, ליחוש דלמא גירשה ומפקא גיטא וגביא? אלא במקום דלא אפשר כתבינן שובר, דאי לא תימא הכי: עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא עדי מיתה בהאי בי דינא וגביא, והדר מפקא בבי דינא אחרינא וגביא, אלא ודאי במקום דלא אפשר כתבינן שובר. אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אלמנה מן האירוסין מנלן דאית לה כתובה? אילימא מהא נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל, דלמא דכתב לה. אי כתב לה מאי למימרא? לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר שלא כתב לה אלא ע"מ שהוא כונסה, דיקא נמי דקתני גובה את הכל, אי אמרת בשלמא דכתב לה, משום הכי "גובה את הכל", אלא אי אמרת דלא כתב לה מאי "גובה את הכל"? מנה מאתים הוא דאית לה! אלא מדתני רב חייא בר אבין אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו, מתה אינו יורשה, מת הוא גובה כתובתה, דלמא דכתב לה. אי כתב לה מאי למימרא? "מתה" אינו יורשה איצטריכא ליה. א"ל רב נחמן לרב הונא, לרב דאמר 'גט גובה עיקר' ליחוש דלמא מפקא גיטא בהאי בי דינא וגביא והדרא מפקא בבי דינא אחרינא וגביא, וכי תימא דקרעינן ליה, אמרה "בעינא לאנסובי ביה"? דקרעינן ליה וכתבינן אגביה "גיטא דנן קרענוהי לאו משום דגיטא פסול הוא אלא דלא תיהדר ותיגבי ביה זמנא אחרינא".

מתני' שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות, שתי כתובות וגט אחד או כתובה ושני גטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה אחת, שהמגרש את אשתו והחזירה, ע"מ כתובה הראשונה מחזירה:

גמ' אי בעיא בהאי גביא אי בעיא בהאי גביא, לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל דאמר ר"נ אמר שמואל "שני שטרות היוצאין בזה אחר זה ביטל שני את הראשון"? לאו אתמר עלה אמר רב פפא ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא, לתוספת כתביה, הכא נמי בדאוסיף לה. ת"ר הוציאה גט וכתובה ומיתה

אם

ואי לא, לא גביא · חיישינן שמא כבר גבתה על פי הגט : **אלמנה במאי גביא** · כתובה שלה על כרחך בעדי מיתה שמת בעלה ומחזרת שטר כתובה ליורשי' וקורעין אותו : **ניחוש שמא גירשה** · והדרא ומפקא גיטא בבי דינא אחרינא ותגבה עיקר : **ביושבת תחת בעלה** · אין אלמנה גובה כתובתה אא"כ מכירין אותה שבשעת מיתתו היתה יושבת תחתיו : **אלמנה מן האירוסין** · שלא ישבה תחתיו מעולם : **אלא במקום דלא אפשר כו'** · אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה דאפילו הלך למדינת הים נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה ולא חיישינן לדלמא גירשה והדרא מפקא לגיטה דאמרינן להו תכתוב נכס שובר דבמקום שאין לומר הערמה ואי אפשר לה לגבות אם באת לחוש לכל אלה כגון זו וכגון נשרפה כתובתה בעדים לא נמנעה מלהגבות כתובתה ותכתוב שובר : **עדי מיתה גופייהו** · במקום שאין כותבין כתובה ואין היורשין יכולין לומר לה החזירי לנו שטר כתובתך ניחוש כו': **מר קשישא ומר ינוקא** · שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר ינוקא (א)* : **אלמנה מן האירוסין** · דאית לה כתובה בתנאי ב"ד אם לא כתב לה : **מנלן** · דקאמר לעיל "עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא והדרא ומפקא ע"כ חדא מינייהו גביא בלא שטרא שהרי בפרעון ראשון החזירה השטר אם כתב לה וקא חייש להדרא ומפקא אלמא יש לה כתובה בתנאי ב"ד בלא שום כתובה, מנלן : **את הכל** · עיקר ותוספת : **לא כתב לה** · התוספת אלא ע"מ לכונסה ואם מת באירוסין אין לה אלא עיקר כתובה : **אלא אי אמרת בשלא כתב לה** · ובתנאי ב"ד הוא דגביא לאלמנה, מנה ומאתים לבתולה הוא דאית לה שהרי אין כאן תוספת : **לא אונן** · ליאסר בקדשים : **ולא מיטמא לה** · אם כהן הוא ד"לשארו" כתיב : **ולא מיטמאה לו** · אינה חייבת להתעסק בו וליטמא בו בין כהנת בין ישראלית אע"פ שמלוה ליטמא למתים האמורים בפרשה כדכתיב (ויקרא כא) "לא יטמא" זו אינה חייבת, ולאו משום כהנת נקט לה שלא הוזהרו כהנות מליטמא למתים: **אינו יורשה** · דגבי ירושת הבעל "שארו" כתיב "לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה" מכאן שהבעל יורש את אשתו : **'מתה אינו יורשה' איצטריכא ליה** · משום 'מתה אינו יורשה' איצטריך ליה למיתני 'מת הוא גובה כתובתה' לאשמעינן דבדכתב לה כתובה עסקינן, ואע"ג דאיקרבו לאחתויי כולי האי אינו יורשה : **בעינא לאינסובי ביה** · שיהיה בידי לראיה שכשנתגרשתי שלא יאמרו עלי 'אשת איש היא':

מתני' שני גיטין ושתי כתובות · זמן (ב) ראשונה קודם לזמן גט ראשון, וזמן כתובה שניה קודם (לגט שני) : **גובה שתי כתובות** · שהרי גירשה והחזירה וכתב לה כתובה שניה אבל 'קדמו שתי הכתובות לגט הראשון' לא, שהרי כשהחזירה לא כתב לה כתובה ותנן בסיפא 'שתי כתובות וגט' אינה גובה אלא אחת [למדנו שהכותב לאשתו שתי כתובות אינה גובה אלא אחת ואי משום דאיגרשה והדרה הא תנן 'כתובה ושני גיטין' אין לה אלא אחת] שע"מ כתובה הראשונה החזירה : **שתי כתובות וגט** · שקדמו שתיהן לגט ובגמרא מפרש למאי כתב להו : **כתובה ושני גיטין** · כתובה בנשואין הראשונים וגירשה והחזירה ולא כתב לה כתובה וחזר וגירשה : **גמ' אי בעיא בהאי גביא** · בתמיה ואשתי כתובות וגט' קאי דקתני "אין לה אלא כתובה אחת" ולא קתני "אין לה אלא כתובה אחרונה" אלמא אי ניחא לה למיטרף לקוחות מזמן ראשון טורפה : **בזה אחר זה** · זמנו של זה קודם לזה ושניהם על הלואה אחת או על מכר אחד : **ביטל שני את הראשון** · ואינו טורף אלא מזמן שני דכיון דכתב לשטרא בתרא אחליה לשיעבוד קמא : **דאי אוסיף ביה דקלא** · בשטר שני : **לתוספת כתביה** · ולא אחליה לשיעבוד לבטל זמן שטר ראשון, ותרוייהו מיהא לא גביא, מדלא כתב לה לביתי ואוסיפית לה הך אקמייתא אלא שטר כתובה יתירא כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קאמר אם תתרצי למחול שיעבוד של ראשונה, גבי כתובה זו המרובה, ואם לאו, גבי הראשונה המועטת הלכך הי מינייהו דבעיא גביא והכי פרשינן בפירקין קמאי וכי אמר רב נחמן ביטל שני את הראשון בדלא אוסיף ביה מידי דאי לאו לבטולי קמא אתא למאי כתביה : **ומיתה** · ועדי מיתה ובאה לגבות שתי כתובות אחת בתורת גרושין ואחת בתורת אלמנות :

אם

המגונה האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת ורבי יוחנן אית ליה דרב המנונא לעיל בפ' שני (דף כב: ושם) ובפרק התקבל (גיטין סד·) וי"ל דלא מהימנא אלא דווקא היכא דאין תובעת כתובתה אבל תובעת כתובתה לא מהימנא דשמא מחמת חימוד ממון אומרת כן והכי אמרינן בהאשה שהלכה (יבמות קיז· ושם) מת בעלי והתירוני לינשא מתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה דאדעתא דכתובה אתאי :

יכול לומר גירשתיה ונתתי כו' · ואם תאמר ומאי מיגו הוא זה דאם יאמר לא גירשתיך יתחייב בשאר וכסות ועכשיו דאמר פרעתי פוטר עצמו ויש לומר דכשאמר לא גירשתיך נמי פטור גם משאר וכסות דדמו לטענו חטין והודה לו בשעורים דקי"ל דפטור (שבועות דף לח:) וא"ת בפ' בתרא (לקמן קז:) דאמרי' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה כו' גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ואמאי ניחוש שמא בעלה היה אומר לא גירשתיך והוי טענו חטין והודה לו בשעורין ופטור ויש לחלק דשמא אם היה בא בעלה היה מודה לדבריה :

לדידך דאמרת גט גובה עיקר · לשמואל נמי קשה מאי לאקשויי ובמקום שאין כותבין כתובה :

מתה אינו יורשה אילטריכא ליה · ואם תאמר והא מת הוא גובה כתובתה נמי אילטריכא ליה דמינה דייקינן בפרק נערה (לעיל נג·) דארוסה לא קבר לה ויש לומר דהוי מצי למיתני מתה אינו קוברה ולשון גובה כתובתה לא אילטריכא ליה :

עין משפט
נר מצוה

עג א טוש"ע אה"ע סי' ק :

עד ב מיי' פט"ז מהל' אישות הל' כט טור ש"ע אה"ע סי' ק סעיף יג :

עה ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד :

עו ד מיי' שם הלכה ל טוש"ע שם סעיף טו :

עז ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז :

מסורת הש"ס

[ועי' תוס' ב"ב ז: ד"ה מר]

[ב"מ יז:]

[עי' תוס' קדושין סה. ד"ה ואם ותוס' ב"מ יז: ד"ה מן ותוס' לעיל מד. ד"ה כלכת ותוס' יומא יט: ד"ה מי איכא]

[במשנה לעיל נד: איתא לכונסה וכ"א בב"מ יז:]

לעיל נג. יבמות כט: מג: ב"מ יח. סנהדרין כח: צ"ש וצ"ע

לעיל סב:

לעיל מד.

גי' כ"י

[לעיל שם ב"מ שם]

לעיל נו. נד: ב"מ יז:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מר קשישא. נ"ב עי' ב"ב פ"ק דף ז ע"ב שם קתני מר ינוקא קודם וע"כ פי' התוס' שם שגדול היה וקרי ליה מר ינוקא לפי שנולד בילדותו : (ב) ד"ה שני וכו' זמן כתובה ראשונה וכו' שניה קודם לזמן גט שני :

תוספות רי"ד

א"ל מר קשישא לרב אשי אלמנה מן האירוסין מנלן דאית לה כתובה וכו' · מכאן מוכיח דהוה קים להו דאלמנה מן האירוסין י"ל כתובה ואע"ג דלא כתב לה ומ"ה בעיא מיני' הא מילתא דפשיטא להו דו"ל כתובה אי מהאי מתני' ילפוה אי מתני איכא למימר בדכתב לה ואע"ג דדחינהו ואמר בדכתב לה אית צד לדחות סברות האמוראים בדחיות הללו שא"ת לא היה פשוט לחן שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה למה היה שואלו מנין שי"ל כתובה ומי אמר לו שיש לה כתובה עד שיכתוב לה וראיתי בתשובת רב צמח גאון ז"ל שאמר שאין כתובה לארוסה אלא היכא דכתב לה וכך כתב גם בעל ה"ג אבל ראיתי שרבינו האי ז"ל נשאל על מה דאמרי' בקדושין האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת ל"ק וכו' ואמרי' עלה מאי [נאמן] ליתן גט רב אמ' כופין ושמואל אמ' אין כופין ואמרי' בסיפא אמר שמואל מבקשים הימנו ליתן גט ואמר רב אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה דאלמא לס' ארוסה יש כתובה וכ"ש לודאי ארוסה וליכא לאוקמיה בדכתב לה דאי כתב לה מי מצי למימר לא קדשתיך תוציא שטר כתובתה ותפריענו · והשיב שכך הוא סברת רב דאע"ג דלא כתב לה אי"ל מאתים ומר קשישא דחיי' בעלמא עבד דליכא למלפי' מהני מתנייתא שיש לפרש בדכתב לה אבל לא שיסבור מר קשישא הכי וזה נ"ל עיקר שבכמה מקומות הוכחתי שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה עיין בפרק נערה שנתפתתה ובפ"ק דמכילתין ובפרק האומר בקדושין : **מתני'** שני גיטין ושתי כתובות גובה ב' כתובות ב' כתובות וגט א' או כתובה וב' גיטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה א' שהמגרש את האשה ומחזירה ע"מ כתובה הראשונה הוא מחזירה קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה · פי' ב' גיטין וב' כתובות זמן כתובה א' קודם לזמן גט א' וזמן כתובה ב' קודם לזמן גט ב' שכנסה בשנה א' וכתב לה כתובתה וגירשה בשנה ב' וכתב לה גיטא ובשנה ג' החזירה וכתב לה כתובה ובשנה ד' גירשה וכתב לה גיטא גובה ב' כתובות א' של נשואי א' וא' של נשואי ב' שכיון שכשחזר והחזירה כתב לה כתובה וגובה ע"י כתובה ב' שלא ע"מ כתובה הא' החזירה. ב' כתובות זו אחר זו וגט א' אינה גובה אלא כתובה א' שאין כאן אלא נשואי הא' ומה שכ' לה ב' כתובות לא שתגבה מהן אלא שתגבה באיזה שתרצה או בא' או בב' כדאמרי' לקמן וכן נמי כתובה וב' גיטין זה אחר זה כגון שכנסה בשנה הא' וכתב לה כתובה ובב' גירשה ובג' כנסה ולא כתב לה כתובה וברביעית גירשה אין לה אלא כתובה א' כיון שבשעה שהחזירה לא כתב לה כתובה ע"ד הא' החזירה וכן כתובה וגט ומיתה שקדמה הכתובה לגט אין לה אלא כתובה א' והא פשוט וכדי נסבא. שהמגרש את האשה והחזירה ע"מ כתובה הא' החזירה. זה עונה על כתובה וב' גיטין שאע"פ שיש כאן ב' נישואין כיון שבנשואה הב' לא כתב לה כתובה ע"מ כ"ר החזירה קטן שהשיאו אביו וכתב לו כתובה בעודו קטן והגדיל כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה ול"א כיון שאין נשואי קטן כלום גם מ"ש לה בעודו קטן אינו כלום ועכשיו כשהגדיל והיא תחתיו ה"ל ככונס את הבעולה שאין לה אלא מנה אלא אמרי' כיון שכתב לה מאתים בעודו קטן עכשיו כשהגדיל וקיימה ע"מ אותה הכתובה קיימה ודוקא אם הגדיל אבל אם מת בעודו קטן אין לה כלום שאין נשואי קטן נשואין ואין כתובתו כתובה וכמפותה בעלמא היתה עמו. ודוקא אם כתב קודם בקטנותו אבל אם כנסה בקטנותו ולא כתב לה עכשיו כשהגדיל וקיימה אין לה אלא מנה כבעולה שא"ל כאן ע"ד כתובה הא' קיימה שהרי לא כתב לה : גר שנתגייר ואשתו עמו כגון עובד כוכבים שנשא בת ישראל ובגיותו כתב לה כתובה ועכשיו נתגייר וקיימה כתובתה קיימת ואע"פ שכל מה שכתב לה בגיותו אינו כלום שע"מ כן קיימה ואם לא כתב לה כתובה בגיותו עכשיו כשנתגייר ומקיימה א"ל

נושא/מבנה

◇ אלמנות מן הנישואין ומן האירוסין

△ הצלאת חשטות לאור קינו של רב שיתן לגבות כתובה על ידי הוצאת גט, נפתח אפשרות של מצוה זרמה

נושא - [בתוך הסוגיא] חיפוש מקור שלאלמנה מן האירוסין יש כתובה מנה תנאי ב"ד

מבנה
△ (מעקב) הצעה למקור
▽ דחייה

נושא ב' גיטין/ב' כתובות מקרים שונים וכמה פעמים משלמים לה הכתובה

* טעם הקו-קי מתום דאינו שאלה ממש אלא חלק מהתשובה

* אחרי הסוגריים נמצא עוד שאלה על חשבון ... בתוך הסוגריים הגמ' מחפשת מקור לכתובה לאלמנה מן האירוסין

* נ"ל דהכי פירושו דלא נהגו לכתוב כתובה עד לסמוך לחופה